

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

З огляду на те, що малий та середній бізнес формує ряд переваг, як економічного та соціального характеру, серед яких варто виділити наступні: незначні стартові інвестиції; швидке обертання ресурсів; насичення ринку товарами та послугами; пристосування до мінливостей технологій; здатність впроваджувати нову техніку; забезпечення соціальної стабільності економіки; насичення ринку праці новими робочими місцями; відкриття доступу та легкість входження до цього сектору економіки та ін., то питання дослідження динаміки розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва та рівня забезпечення їх фінансовими ресурсами в Україні є актуальними для забезпечення подальшого розвитку економіки в цілому.

Метою дослідження є аналіз тенденції розвитку малого та середнього підприємництва та розробка рекомендацій щодо усунення існуючих проблем.

Малий та середній бізнес (далі МСБ) в Україні характеризується наступними проблемами розвитку:

- майже недосяжний доступ до фінансових і грошових ринків для малих підприємств;
- слабка організація довгострокового планування, що зумовлена незначною чисельністю працюючих і низьким рівнем їхньої кваліфікації ;
- дефіцит широкого діапазону навичок, за допомогою яких можна точно аналізувати ринок і стрімко маневрувати обмеженими ресурсами, щоб максимізувати швидкість і гнучкість випуску продукції, що притаманне більшості власників малих підприємств;
- залежність потенціалу розвитку малих підприємств від кваліфікації управлінського персоналу

Зазначені проблеми значно скорочують можливості суб'єктів МСБ до розширення підприємницької діяльності та збільшення їх кількості у перспективі.

Табл. 1 демонструє динаміку чисельності підприємств в залежності від розміру за період 2010-2014 рр.

Таблиця 1

Кількість підприємств за їх розміром у 2010-2014 рр., одиниць [2]

Вид підприємства	2010	2011	2012	2013	2014
великі підприємства	586	659	698	659	497
середні підприємства	20983	20753	20189	18859	15906
малі підприємства	56796	58468	57587	55332	45676
мікропідприємства	300445	295815	286461	318477	278922
фізичні особи-підприємці середнього бізнесу	355	306	361	351	712
фізичні особи-підприємці малого бізнесу	11520	12615	10516	9689	9483
фізичні особи-підприємці мікробізнесу	1793243	1313004	1224315	1318703	1580965
Усього	2183928	1701620	1600127	1722070	1932161

З аналізу табл. 1 можна сказати, що основну питому вагу (більше 95 %) серед усіх підприємств займає мікробізнес (зокрема фізичні особи підприємства мікробізнесу). Але у 2014 у порівнянні з 2010 роком відбувається суттєве скорочення підприємств МСБ, а саме: середні підприємства на 25 %; малі підприємства на 20 %; мікропідприємства на 8 %; фізичні особи-підприємці малого бізнесу на 18 %; фізичні особи-підприємці мікробізнесу на 12 %, що свідчить про існуючі проблеми розвитку в цьому секторі.

Крім, кількості підприємств важливе значення має обсяг реалізованої продукції, який надано на рис.

1.

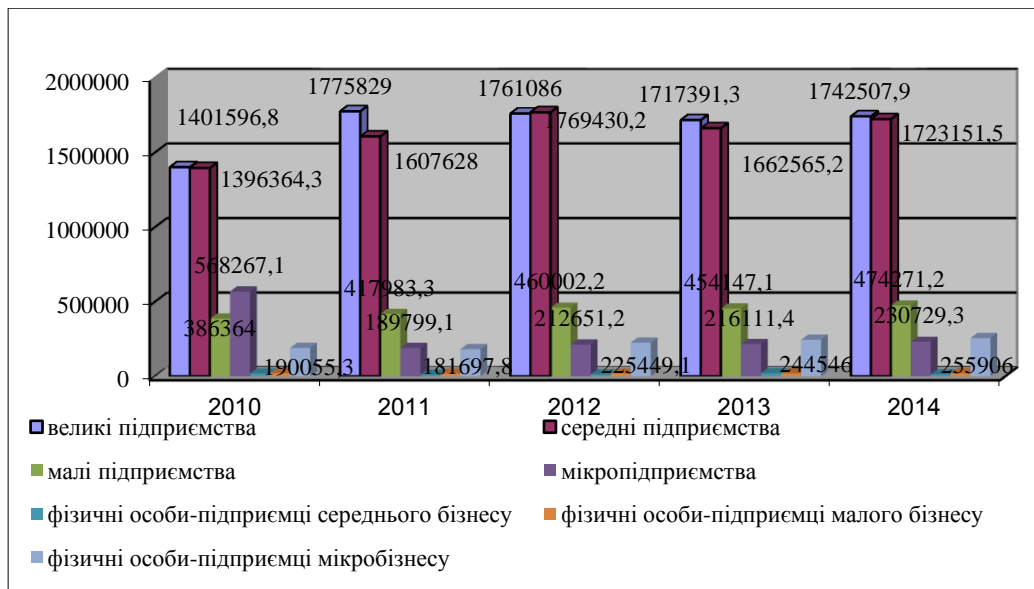

Рис. 1. Обсяг реалізованої продукції підприємств у 2010-2014 рр., млн. грн [4]

З аналізу даних рис. 1 можна спостерігати своєрідний “парадокс” розвитку малого бізнесу, який полягає в тому, що, великі підприємства, складаючи лише 0,1 % від загальної кількості підприємств, в 6 разів перевищують обсяг реалізації найчисельнішої групи підприємств України (при тому, що фізичні особи-підприємці мікробізнесу складають 81,2 % у загальній структурі).

Головна проблема української системи підтримки сектора – непристосованість до потреб адресата. Система надмірно зосереджена на фінансових інструментах при недооціненому значенні інших форм. Вона не готова сприймати кошти міжнародної допомоги. Відповідних програм мало, вартість реалізованих проектів доволі низька.

Крім того:

- Перша проблема – дублювання повноважень на центральному рівні. Сектором опікуються одночасно Міністерство економіки і торгівлі, Український фонд підтримки підприємництва – УФПП – та Держкомітет у справах підтримки малих підприємств і підприємництва.

- Друга проблема – неефективне законодавство, що регулює витрати порівняно невеликих бюджетних коштів на програми підтримки малого підприємництва. Результат – величезні коливання сум. Так, у 2012 році з бюджету держави перераховано 162 тис грн, у 2013 році – 347 тис грн, а в 2014 році не виділено жодних коштів, хоча в бюджеті на це було передбачено понад 10 млн грн.

- Третя проблема – вітчизняна система підтримки малого підприємництва надмірно зосереджена на фінансових інструментах. На відміну від європейської практики, в Україні працює принцип «Не вчіть мене жити – краще допоможіть матеріально». При цьому фінансова підтримка малого бізнесу з боку держави суто символічна. Так, у Державній програмі активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки річний об’єм фінансування з держбюджету становило 10,3 млн грн – 22 коп. на одного жителя країни.

Для створення сприятливого підприємницького середовища найбільш ефективно впровадження наступних заходів:

- удосконалення законодавчої та нормативної бази, що регламентує діяльність малого підприємництва;
- зміцнення фінансово-кредитного забезпечення розвитку малого підприємництва;
- запровадження системи організаційно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення знань, професійних навичок, фахового рівня у питаннях ведення бізнесу;
- формування системи інформаційно-консультаційного обслуговування;
- сприяння розвитку лізингових компаній;
- істотне спрощення правил та процедур створення нових підприємств;
- усунення суперечності у законодавчій базі, забезпечення її прозорості та стабільності;
- контроль з боку громадських організацій за діяльністю урядовців;

- створення ефективної системи зворотного зв'язку з метою інформування громадськості, відповідних структур про корупційні вчинки урядовців.

Список літератури:

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» № 4618-4 від 22.03.2012 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
2. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2014 рік: статистичний збірник / Державна служба статистики. – Київ, 2015. – 479 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2014 рік : стат. зб. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Доступний з : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm